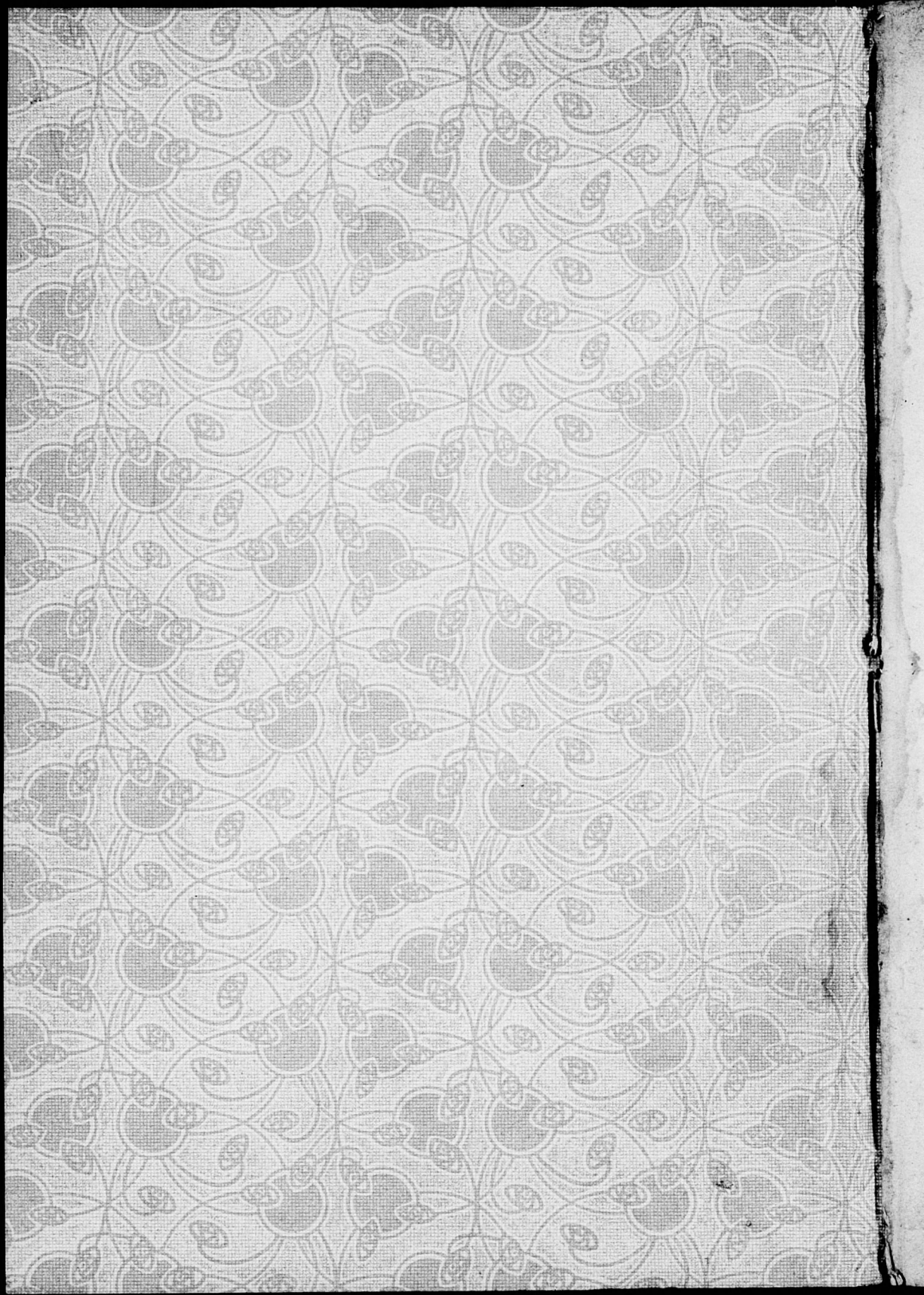

Vak 131

126

Na vijf-en-twintig jaren!

EENICE BLADZIJDEN

NAAR AANLEIDING VAN DE

PROTESTMEETING

TE

→ 's Hertogenbosch, ←

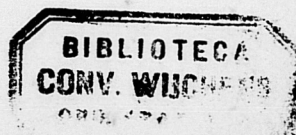
22 SEPTEMBER 1895.

DOOR

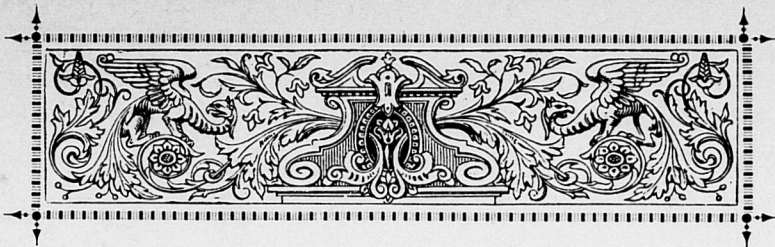
TRIOFILUS.

P. H. Eggenhuizen, — Nijmegen.

Verspreid

Naar 's Hertogenbosch !

»De zaak van den Paus is de zaak
van God !»
Rossi.

20 September 1895 nadert met rassche schreden ! Alsdan zal het vijf en twintig jaren geleden zijn, dat een wereldgebeurtenis plaats greep, die met bloedroode letteren staat geboekt in de annalen onzer strijdende Moederkerk.

20 September 1870 is de dag van de bres in de Porta Pia, toen de Pauselijke Zouaven vol heldenmoed als weleer de kruisvaarders op de muren van Jerusalem, met den kreet op de lippen: „God wil het !” gereed waren hun hartebloed te geven voor het recht van den Roomschen Opperpriester, — hun Paus en Koning, — toen vuig verraad en omkooprij den vijand in de gelegenheid stelde bezit te nemen van 's Pausen rechtmatig eigendom.

20 September 1870 ! en de vuisten der oud-Zouaven trillen nog bij de gedachte aan de overgave van het heilige Rome; en geen wonder ! Ieder oud-Zouaaf gevoelt, hoe blijde hij zijn leven op dien dag had willen geven, als niet de witte vlag, op bevel van den H. Vader, Paus Pius IX, was ontplooid !

20 September 1870 ! de dwazen, de volgelingen van den man in 't roode hemd, „die daar opdoemt uit de diepte”, zij maken zich op tot feestvieren. — En waarom ?

Vijf en twintig jaren zijn er over het verraad heengegaan en de beloften, die de rooverkoning Victor Emanuel heeft gedaan, om de Romeinen vooral, een toekomst van geluk en voorspoed te schenken, moeten nog vervuld worden; de schatkist van het ééne (!) Italië klinkt op heden nog holler dan bij de overrompeling van Rome, en de drogredenen van een Crispi

— die aartsleugenaar en volksbedrieger — zijn wel in staat om zwakke naturen te doen inslapen, maar niet om gezonde harten voor Italië's tegenwoordige regeering in geestdrift te doen ontvlammen.

20 September 1870! voor de revolutionairen een datum van overwinning (?) voor ons, zonen der Katholieke Kerk een dag van protest!

Wij leven in een eeuw van meetings. Vooral bij onze roode broeders is een meeting onafscheidelijk verbonden aan een onrechtvaardige behandeling van de zijde hunner tegenstanders, m. a. w., worden zij h. i. in hunne rechten verkort, dan volgt direct eene meeting, teneinde te protesteeren tegen ondervonden belediging, en tal van redenaars werpen zich op om voor de verdrukte onschuld den handschoen op te nemen en protest aan te teekenen.

Thans worden ook wij, Katholieken opgeroepen om te protesteeren tegen de feestelijke herdenking van een feit, dat om zijn laagheid en vuilheid eenig is in de geschiedenis der 19e eeuw. Ook ons wordt gevraagd: stemt ge in met den dooden-zang, die door den vijand gezongen wordt bij de rustplaats — niet het graf — van 's Pausen souvereiniteit, of gordt ge u, Ultramontanen, aan ten strijd voor de vrijheid van Paus en Kerk?

De vrijheid van 't Pausdom, d. i. de vrijheid van de Christelijk-Katholieke Kerk, is nauw verbonden aan de vrijheid van den werkman, want waar het Christendom kwijnt, daar kan ook de werkmansstand niet bloeien; — de wereldgeschiedenis bewijst dit op iedere bladzijde.

Te protesteeren tegen het ruw geweld, tegen de overrompeling van een rechtmatig eigendom, tegen den hoon en den smaad het Pausdom in den persoon van Pius IX en Leo XIII, den Paus der werklieden — aangedaan, dit is voor ons leden der Katholieke Vereenigingen! een heilige plicht.

Moge die plicht voor ons, die recht en orde in ons vaandel hebben geschreven, een aansporing zijn om op 22 September a. s. als één man op te trekken naar 's Hertogenbosch, tot bijwoning der Protestmeeting, dan is het doel van de uitgevers dezer bladzijden bereikt.

L I E D

VOOR DE

Nederlandsche Zouaven.

Eerbiedig opgedragen aan de Oud-Strijders van Pius IX z. g.

DOOR J. C. S.

WIJZE: *Wien Neerlandsch bloed.*

Heft broeders aan het Leo-lied,
Het lied van onzen Vorst,
Toomt, Krijgers, uwe geestdrift niet,
Maar juicht met volle borst.
Ja, zingt en jubelt vroô en blij
In 't vrije Nederland;
Eens heerscht weer Leo frank en vrij,
Gewroken door Gods hand.

Ons krijgerschaar vereent een band,
In 't strijdensvuur gesmeed,
Eens zwoeren wij met vrije hand
Den heiligen krijgsmanseed.
Wij zijn Bataven fier en vrij
Met krijgsvuur in de borst.
Wij geven bloed en leven blij
Voor Leo, onzen Vorst.

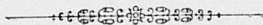
Wij zijn Bataven, onversaagd
Wanneer de krijgstrompet
Ons in het bloedig strijdperk daagt,
Bataven, onbesmet;
Geen vlek kleeft aan ons krijgsbanier
Ons vaân bleef onbevlekt;
Zij wapp're, wapp're stout en fier
Met martelbloed bedekt.

Zoo menig broeder viel als held
Op Rome's heil'gen grond,
Zoo menig' viel op 't eereveld,
De fiere borst doorwond,
En telkens werd in Neerlands kroon
Een parelsteen gesnoerd;
En werd als mart'laar Neerlands zoon
Ten Hemel ingevoerd.

Op Rome, Rome eens fier en schoon,
Der godsdienst bakermat,
Doch thans, den vreemdeling tot woon,
Vervallen Koningstad!
O mocht u Neerlands heldenrij
Herstellen in uw eer,
Dan heerschte Leo frank en vrij,
Uw Koning als weleer.

Doch eenmaal slaat des Heeren uur,
Ja eenmaal 't uur der wraak,
En dan ontvlamt weêr 't oorlogsvuur,
Dan siddert wéér de draak;
Dan zal hij der Bataven macht
Weer voelen op zijn leên.
Dan zal de Noordsche leeuw met kracht
Weer brullen als voorheen.

Ja, Rome wordt dan Rome weer,
De vrije Koningin!
Omkroond met heerlijkheid en eer,
Der volkeren vorstin!
Dan klinkt, dan schalt weer vroo en blij
Ons lied uit volle borst,
Dan zingt weer Neerlands heldenrij
Het lied van onzen Vorst.

Formulier der Eedzwering der Soldaten van E. H. den Paus.

Ik

zweer bij GOD ALMACHTIG, getrouw en gehoorzaam te zullen zijn aan mijnen Koning, den Paus van Rome, Onzen Heiligen Vader Pius IX, *en aan zijn wettige Opvolgers*; ik zweer Hem eere en met getrouwheid te zullen dienen, en zelfs mijn leven op te offeren ter verdediging zijner rechten.

Ik betuig met eede, dat ik geen lidmaat ben noch van eene burgerlijke, noch van eene goedsdienstige Secte, noch van eenig geheim genootschap, of van welke Vereeniging, hoedanig dan ook, die, hetzij rechtstreeks, hetzij zijdelings ten doel heeft, om den Roomsch-Katholieken Godsdienst te bestrijden en den ondergang te bewerken der burgerlijke Maatschappij.

Ik zweer, mij voortaan nooit te zullen laten inschrijven in een Sekte of Genootschap, dat door de Besluiten der Pausen van Rome is veroordeeld.

Eveneens zweer ik bij den Oneindig Goeden en Almachtigen God, dat ik geene briefwisseling noch eenige verstandhouding hetzij rechtstreeks of zijdelings, zal hebben met de vijanden, welke zij ook zijn, van den Godsdienst en van den Romeinschen Opperherder.

Nog zweer ik, het vaandel van den Paus-Koning nooit te zullen verlaten, noch den post, die mij door mijne Oversten zal worden aangewezen.

Ik zweer te gehoorzamen aan alle mijne wettige Oversten, hen te eeren en te verdedigen, en al hunne bevelen, welke de onderhouding van den Godsdienst en den getrouwen dienst van den Heiligen Stoel betreffen, stiptelijk te volbrengen.

Met eede beloof ik de voorwaarden mijner verbintenis met nauwgezetheid te zullen nakomen, mij te onderwerpen aan alle de bepalingen en besluiten der wetten van den Pauselijken Staat, en der legerorden, en altijd met moed en getrouwheid mijne plichten te vervullen.

Zoo helpe mij God en zijn heilig Evangelie door Jesus Christus Onzen Heer. Amen.

BENE MERENTE MEDAILLE.

In 1891 stelde Z. H. Leo XIII op verzoek van Generaal de Charette, eene bronzen herinnerings-medaille in, die aan de eene zijde het borstbeeld van Z. H. met randschrift toont, en aan de andere de woorden „Bene Merenti,” welke medaille aan een wit en blauw gestreept zijden lint op de borst wordt gedragen.

Het brevet deze medaille vergezellende luidt aldus :

„La sanità di Notre Signore, si è dagnata concedere una distinzione onorifica a dei Zuavi Pontificii, en attestato dei servizi nella difesa della santa sede, e della prove che ha dato della sua divozione, anche dopo che il corpo venne disciolto.

Il Tenente Colonnello Commandante il Reggimento ha il piacere di trasmettere al medesimo, la medaglia de bronzö, secondo il tenere del breve del dieci Marzo mille otto cento novant uno, il cui origenale ci conserva nell' archivio della segreteria di stato.

Per ordine

Il Tenente Colonnello Commandante il Regemento.

(was geteekend) CHARETTE.

BASSE-MOTTE, il 27 Guigno 1891.”

Vertaling aldus :

Zijne Heiligheid onze Heer heeft zich gewaardigd eene eervolle onderscheiding te verleenen aan van de Pauselijke Zouaven, als eene erkenning van de diensten die hij bewezen heeft in de verdediging van den H. Stoel en van de bewijzen die hij van zijne toewijding heeft gegeven, ook nadat het korps ontbonden is geworden.

De Luitenant-Kolonel Kommandant van het Regiment heeft het genoeg hem de bronzen medaille te doen geworden, in-

gevolge den inhoud van de breve van den 10 Maart 1891 waarvan het origineel bewaard wordt in het archief van het staats-secretariaat.

Volgens lastgeving

De Luitenant Kolonel Commandant van het Regiment.

(was geteekend) CHARETTE.

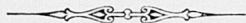
BASSE-MOTTE, den 27 Juni 1891.

Het oordeel van mannen van beteeckenis

OVER

DEN PAUS EN HET PAUSSCHAP.

Indien men alles nauwkeurig wikt en weegt in de balans der meest koele en onpartijdige philosophie, dan blijft dit feit vaststaan en bewezen dat de Pausen de onderwijzers, de voogden, de redders, de grondwetgevers en gewone wetgevers van Europa geweest zijn.

Ik geloof, dat zoo men nog eenen titel aan de Pausen wilde schenken, die van Opperste Scheidsrechter tusschen de christen vorsten de natuurlijkste, magnifiekste en beste titel zou zijn. Ik kan mij geen schooner schouwspel verbeelden dan 's Pausen gezanten te midden van alle groote congressen, den vrede vragende zonder den oorlog gevoerd te hebben, het woord annexatie, noch het woord restitutie in naam van hun lastgever behoevende uit te spreken en slechts het woord nemende ten behoeve van gerechtigheid, menschlievendheid en godsdienst.

JOSEPH DE MAISTRE.

De verdwijning van de souvereiniteit des Pausen zou eene ledige ruimte nalaten, door niets anders aan te vullen. Zulk

een gebeurtenis zou zoodanige verwarring en ontsteltenis stichten dat het herstel van die regeering onvermijdelijk werd. Het erfgoed van St. Pieter beslaat slechts een stip op de kaart van Europa, doch die geringe landstrook is van zoodanig belang dat geene groote mogendheid de wereld in die mate interesseert. Laat een der groote mogendheden te niet gaan, de wereld zal er niet zoo door beroerd worden als door den tijdelijken ondergang van 's Pausen wereldlijk gezag.

J A I M E B A L M E S.

Meer dan eens is de wereldlijke regeering van den Paus verdedigd en hersteld met vreemde wapenen, zoo men althans te Rome vreemde legers mag noemen de krijgers uit christene landen, die de vijanden van den algemeenen Vader der geloovigen bestrijden. Heel de katholieke wereld heeft hen daarvoor gedankt en geprezen.

De Sardinische Minister SOLARO.

De oudste koninklijke huizen zijn als van gisteren, vergeleken bij de reeks der Pausen. Die reeks vinden wij in ongebroken keten terug, van den Paus die Napoleon in de 19e eeuw kroonde, tot den Paus die Pepijn kroonde in de achtste eeuw, en ver voorbij den tijd van Pepijn strekt die hoogverhevene dynastie zich uit tot aan den horizon van het verst verleden. De republiek van Venetië kwam, in oudheid, het dichtst er bij; doch de republiek van Venetië was modern, in vergelijking met het Pausdom; en de republiek van Venetië is heengegaan, en het Pausdom is gebleven. Het Pausdom blijft, niet als een bouwval, niet als iets antiëks, maar vol leven en jeugdige kracht. De Katholieke Kerk zendt nog naar de uiteinden der aarde missionarissen, even blakende van ijver als degenen die met St. Augustinus in Kent aan wal stapten, en treedt thans nog vijandiger heerschers tegemoet met denzelfden geest, waarmede zij Antilla gebood terug te trekken.

M A C A U L A Y.

Schooner dan de Romeinsche triomfbogen van Titus en Constantijn of de zuilen van Trajanus en Marcus Aurelius, verrijzen als onvergankelijke gedenkstukken de pauselijke encyclieken,

zoo edel van stijl en gedachte. Na en verre wordt de Opperpriester door de wijzen dezer aarde gehoord als de man die in den stoffelijken vooruitgang een kracht kan storten van behoud, die den boozen geest bezweren kan, wiens leugenwoord de van God afgekeerde volkeren vernietigt door hun eigen kracht. De ster van Leo XIII schijnt in alle rijken en verlicht het pad, waarlangs de menschheid uit den twijfel, de verwarring en het bederf zal afstijgen naar een nieuw tijdvak van waarheid, orde en tucht.

p. fr. J. V. DE GROOT,
Ord. Praed.

De Bres aan de Porte-Pia te Rome.

't Was den 20 September 1870 dat de lang verwachte overweldiging der Tiberstad plaats vond. Victor Emanuel achtte den tijd gekomen, om onder het huichelachtige voorwendsel van den Paus te beschermen, de zoogenaamde Italiaansche eenheid door een laatste gewelddaad te voltooien.

De H. Vader werd door den Judaskus niet misleid en een parlementair van 't Italiaansche leger voorspelde den ophanden zijnden aanval op de belegerde Tiberstad.

Juist als de klok op het Capitool sloeg, alsvorens nog de morgenstraal op den koepel der Sint Pieters-Kerk schitterde, verkondigde het bulderen der kanonnen, den aanvang van 't snoode bedrijf. De poorten der stad waren met aardwerken versperd, de schietgaten met kanonnen bezet, de verdedigers der belegerde stad vol moed en verlangend om al hun bloed voor de Kerk en den beminden Paus te storten. Doch de H. Vader wilde niet, dat er meer bloed zou vloeien dan noodig was om aan de wereld de gewelddaad van den zich noemenden „beschermer des Pausen” te toonen en zijne edele volharding in het beroemde „non possumus” te bewijzen.

Omstreeks half acht ure was er een bres van ruim tien meters

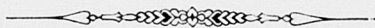
breed in de stadsmuur dicht bij de Porte Pia geschoten. Deze bres was echter zoodanig, dat de dappere verdedigers der genoemde poort het binnenrukken der Italiaansche troepen nog tegenhielden en heldhaftig aan de overmacht elke schrede voorwaarts bleven betwisten. In de ongelijke worsteling moettende wijken, hielden de pauselijke slechts door eene batterij ondersteund, de Italiaansche troepen gedurende twee uren nog staande.

Eindelijk nadat er tegen elf uur nog twee bressen in de stadsmuren geschoten waren, werd op 's Pausen bevel de witte vlag op de Sint-Pieters kerk geheschen en een escadron pauselijke dragonders komt in galop aangereden, gevolgd door een hoofd-officier, die de witte banier des vredes hoog in de lucht verheft. Toen zweeg het vuren en 't voorwaarts dringen der overwinnaars in de bressen hield op.

Eenige schreden achter den parlementair volgt een lange rij equipages van ambassadeurs en ministers bij het pauselijk hof, om protest tegen 't geweld, bij Cadorna den aanvoerder van 't Italiaansche leger, in te dienen.

Rome was in handen der Italiaansche rooverbende; de klok die slechts de opening der vastenavondvreugde en den dood des Pausen aankondigt, mengde hare tonen aan de fanfares der krijgsmuziek en 't gejuich van vreemde indringers, die met de groen, wit en roode vlag door de straten woelden, huizen en deuren werden geopend en met Italiaansche cocarde op den hoed bewoog zich des avonds eene losbandige menigte door de geillumineerde en met bloem- en olijfkranen getooide stad.

Rome was Rome niet meer, de schanddaad was volbracht.

Leo XIII en de Pauselijke Souvereiniteit.

Fragment uit de Pausen en de Christelijke Beschaving. Eene geschiedkundige studie door p. fr. J. V. DE GROOT, o. p. S. Theol. Lect.

De hoogste vertegenwoordiger en verdediger der zedelijke kracht, en dus der christelijke vrijheid, moet zelf *volkomen vrij* zijn. Doch 's Pausen vrijheid is tusschen de piëmonteesche wapenen te Rome niet gewaarborgd. Sedert 20 September 1870 is Petrus in banden.

Toen Leo XIII den 20 Februari 1878 Sint-Petrus' sleutels overnam, begon zijn gevangenschap op het Vatikaan. Eenige schreden buiten het pauselijk paleis had de overweldiging haar kring getrokken, waarbinnen de Paus-koning en uit een gevoel van waardigheid en om zijne veiligheid den voet weigerde te zetten. Het stond bij den nieuwen Opperherder vast, nimmer vrede te sluiten met dien romeinschen toestand. Als hadden zij 't elkander toegewenkt, zoo verhieven ongeloovige bladen den „concilianten Paus” hemelhoog, gelijk zij Pius IX eenmaal als den „liberalen Paus” verheerlijkten; hun lof gold als een zwaard met eene tweevoudige snede, daar deze „conciliante Paus” de gemoederen tusschen den regeerenden Opperpriester en zijnen verheven voorganger — gelijk men hoopte — zou verdeelen, en daarbij de openbare meening gewoon maken aan het denkbeeld eener verzoening met het piëmonteesch gouvernement ten koste van den kerkelijken Staat.

Dit web was dra verscheurd. Den 22 Februari 1879 hield de Opperpriester voor eenige honderden katholieke dagblad-schrijvers eene toespraak over de souvereiniteit van den Paus, tot vrije uitoefening der geestelijke macht, door Gods leiding geschonken, — voor die vrijheid noodzakelijk, — rechtvaardig in haar ontstaan en duur als eenige macht op aarde, — een schutse van kunst en wetenschap, — een zegen voor Italië en Rome's glorie. „Wij — zeide Leo XIII — wij zelven, naar 't voorbeeld onzer Voorgangers hebben niet verzuimd diezelfde rechten te verkondigen en te handhaven, en zullen het nimmer verzuimen.”¹⁾

1) Alloentie *Ingenti*.

— Die stem der katholieke vrijheid, hoe zich 't onrecht belgde, viel niet te smoren. Twaalf jaren klinkt het woord des Opperpriesters Rome's ongerusten overweldigers in de ooren. In het vermaarde schrijven van 15 Juni 1887 aan kardinaal Rampolla verijdelde de Paus alle plannen dergenen, die het Hoofd der katholieke Kerk met een schijn van souvereiniteit zochten te bevredigen: *eene volle vrijheid* en als waarborg daarvan *eene werkelijke Souvereiniteit* ¹⁾ — zijn de eerste eischen, ontwikkeld in dit helder en bondig program. Vraagt men, met welk gevolg Leo XIII zijne hooge, diplomatische bekwaamheid aan het oplossen der romeinsche quaestie gewijd heeft, dan antwoorden wij: in de eerste plaats heeft de Paus zich als *souverein* onder de europeesche machten waardig en schitterend gehandhaafd, zoodat Von Bismarcks' bekend „*Sire*” met de gezindheid veler hoven overeenstemde; ²⁾ en in de tweede plaats, 's Pausen overleg en kracht hielden het romeinsche vraagstuk geducht in 't leven, en logenstraffen dagelijks Crispi's machtspreuk: „er bestaat geen romeinsche quaestie meer.”

Nadert het herstel der pauselijke souvereiniteit? Deze vraag is geenszins nieuw in de geschiedenis. Zeventigmaal reeds werd in den voortijd of Rome den Paus of de Paus aan Rome ontrukkt: Pius VI te Valence, Pius VII te Fontainebleau, Pius IX te Gaëta, ziedaar feiten, waarvan wij allen de heugenis bewaren.

Leo XIII wacht Gods uur af, en bereidt het voor. Zoo arbeidt hij aan een groot *beschavingswerk*. Want niemand kan den invloed der pauselijke souvereiniteit op de christelijke beschaving loochenen. Sedert Konstantijn de Groote zijnen zetel uit Rome verplaatste naar den Bosphorus, werd de Paus, wien de drang der gebeurtenissen ook het tijdelijke bestuur in handen gaven, de schutsengel der eeuwige Stad, tegenover het geweld der barbaren, de heerschzucht der Longobarden en de schuldige nalatigheid der Byzantijnen, die ten laatste wel beulen zonden om het volk tot oostersche ketterijen te dwingen, maar geen soldaten om het te beschermen. ³⁾ De keuze van

1) .. una piena e non illusoria libertà; — un'effettiva sovranità.

2) Melchior de Vogué schrijft in de zeer anti-katholieke *Revue des Deux-Mondes*, 1887: „Il suffit d'ouvrir un journal ou de traverser un salon politique pour comprendre que le Vatican est, à cette heure, l'un des principaux centres diplomatiques de l'Europe, celui auquel viennent aboutir le plus d'affaires et des plus considérables.”

3) Cassiod. *Var.* XI, 2; Greg. M. *Ep.* I, 25; Kurth, *Les origines de la civil.* t. II.

't romeinsche volk, feitelijk door de byzantijnsche regeering aan zich zelf overgelaten en door de uiterste noodzakelijkheid tot het huldigen van een nieuwen souverain gedreven, — het recht van den rechtvaardigen oorlog en Pepijns groote schenkingen van Quiercy, door Karel den Grooten en koning Lodewijk vernieuwd, bevestigd en uitgebreid, — een wettig bezit van zooveel eeuwen, al deze onwederlegbare daadzaken geven aan Rome's souvereiniteit zulk een onovertroffen luister van recht en eerlijk bezit, dat in de schennis van 's Pausen gezag elk ander gezag, in de schennis van 's Pausen recht elk ander recht, dat is, de grondslag aller maatschappelijke orde en der beschaving schijnt aangetast. Daarenboven, er wordt tot ontwikkeling der christelijke volkeren zedelijke kracht vereischt. Is nu Petrus' opvolger de hoogste vertegenwoordiger dier zedelijke kracht, dan moet de Paus in zijn bestuur vrij en zijne vrijheid duurzaam, krachtig en op eene waardige wijze veilig zijn, dan moet eene waarachtige souvereiniteit hem buiten het bezit en de willekeur stellen van alle andere aardsche machten. ¹⁾ Onder den Paus-koning alleen zal ook Rome weder Rome worden, de lievelingsstad der heiligen en der genieën. Wat een ongeloovige op dit stuk van Pius IX zegt, geldt ieder jaar meer. „De Paus — zegt Busken Huet — vertegenwoordigt een beginsel. Niet-katholieken kunnen gemakkelijk vrede hebben met de paradoxale stelling dat het verlies zijner wereldlijke macht den Paus dubbel krachtig maakt in de uitoefening der geestelijke. Vijanden van het pausdom kunnen de verslagenheid van Pius IX aan gekrenkte eerezucht toeschrijven. Doch Pius IX behoeft zoomin de eene als de andere uitlegging aan te nemen. Hem staat het vrij, en mogelijk is het zijn plicht, te gelooven dat voor de uitoefening van zijn geestelijk gezag, beschikking over het wereldlijke onontbeerlijk is. Er is voor het minst in dat denkbeeld niets onedels of baatzuchtig. Het is bestaansbaar met grootsche gedachten en weldadige beoeltingen. En daarom is er zekere weemoed in, dat hetgeen eeniger schertsender wijs als de uitdrukking van iets ongewoons en iets onnoozels gold — te Rome te zijn en den Paus niet te zien, — eene getrouwe

1) Over de pauselijke souvereiniteit vgl. Hergenröther, *Kath. Kirche und christlich. Staat* XII: Hoensbroech, *Entstehung und Entwicklung des Kirchenstaates*, Stimmen aus Maria-Laach 1889; Schrödl, *Votum des Katholicismus*; B. O. S., *La vérité sur la question Romaine*. De protestantsche geleerde Guizot neemt 's Pausen souvereiniteit „un appui nécessaire de sa grande situation religieuse” — „une efficace garantie de son indépendance et de son autorité morale”. *L'Eglise et la société chrétienne*, chap. XIX.

beschrijving der werkelijkheid is geworden. Het Rome van het laatste vierdedeel der 19de eeuw is een *Rome zonder den Paus*; ziedaar een indruk dien het den hedendaagschen edelkenkenden bezoeker niet mogelijk is van zich af te zetten. Werwaarts gij ook in deze groote stad uwe schreden keert, overal en ieder oogenblik ontmoet gij de bewijzen dat het pauselijk bestuur haar in vroeger tijd ten zegen is geweest, en zij aan dat bestuur haar tegenwoordig aanzijn en aanzien dankt.... Verbaast het u, dat Rome zonder den Paus verweesd en verlaten schijnt? Acht gij het onverklaarbaar dat bij het doorkruisen van dit Niniveh der roomsche christenheid het gevoel zich van u meester maakt: er is eene leegte in deze stad, er is eene veer gesprongen, die vroeger dit raderwerk in beweging bracht, er is een geheimzinnige sluijer verscheurd, welks plooiën voorheen aan dit heiligdom eene geheel eenige wijding verleenden?" ¹⁾

Hoelang zal de Revolutie nog triomfeeren in de eeuwige Stad? Dit is het geheim van God. Maar als de koningen en zij, die de aarde verdeelen, niet weigeren onderwezen te worden door de feiten, dan zullen zij den moedigen en standvastigen strijd van Leo XIII voor Rome's onafhankelijkheid steunen en een waarborg der christelijke beschaving zien in de souvereiniteit des Pausen.

1) Busken Huet, *Van Napels naar Amsterdam*.

BIBL. CONV.
O. F. M.
WICHENS

